GRAS ADVIES
GROEN RECREATIE SPORT

Rapportage Aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming

Eikenstraat 5 te Ellecom

Versie: 1.0

Colofon

Titel	Rapportage Aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming	
	Eikenstraat te Ellecom	
Projectcode	P05346	
Versie	1.0	
Datum	14-11-2023	
Opdrachtgever	BOEi Daam Fockemalaan 22 3818 KG Amersfoort Nederland	
Uitvoerder		
	GRAS Advies bv	
	Bedrijvenpark Twente 412	Huismanstraat 6
	7602 KM Almelo	6851 GT Huissen
Email	ecologie@grasadvies.nl	
Website	https://grasadvies.nl/	
Contactpersoon	M.W.J. Witjes	
Telefoon	074 2020258	
Email	michael.witjes@grasadvies.nl	

Inhoudsopgave

Samenvatting 4
1 Inleiding 5
2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling 7
2.1 Gebiedsbeschrijving 7
2.2 Natuurnetwerk Nederland 10
2.3 Beoogde ontwikkeling 11
3 Onderzoeksmethodiek 12
4 Wettelijk kader 13
5 Resultaten 14
5.1 Vleermuizen 15
5.2 Huismussen 19
5.3 Gierzwaluwen 19
5.4 Uilen 20
5.5 Steenmarter 21
5.6 Reptielen 22
5.7 Rugstreeppadden 22
6 Conclusies 23
Bronnen 24

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzoeksmethoden
Bijlage 2: Wet- en regelgeving
Bijlage 3: Stappenplan ontheffingsplicht

Samenvatting

De initiatiefnemer BOEi is voornemens om aan de Eikenstraat 5 te Ellecom renovatiewerkzaamheden uit te voeren aan een oude turnhal. Hierbij worden de kopse kanten omgevormd tot kantoren en woningen en bestaat voor het middengedeelte een culturele functie.

Om in het kader van ruimtelijke ontwikkeling te voldoen aan de Wet natuurbescherming, heeft GRAS Advies op verzoek van BOEi een aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming uitgevoerd op bovengenoemde locatie. Dit aanvullend onderzoek vloeit voort uit de resultaten van een eerder uitgevoerd verkennend onderzoek (quickscan) Wet natuurbescherming (GRAS Advies, 2023). Het geeft uitsluitsel over de mogelijke aanwezigheid van wettelijk beschermde steenmarters, vleermuizen, huismussen, gierzwaluwen, uilen, rugstreeppadden en reptielen en hun essentiële habitatfuncties in het projectgebied. Het beoordeelt of deze soorten(groepen) en hun functioneel leefgebied negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep en of verbodsbepalingen mogelijk worden overtreden.

Met deze kennis is onderbouwd of de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk een ontheffingsaanvraag of andere maatregelen en/of vervolgstappen noodzakelijk zijn.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen zijn als volgt:

1 De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van de volgende soorten is vastgesteld. Deze soorten zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn.

- Gewone dwergvleermuis (1 zomerverblijfplaats)
- Gewone dwergvleermuis (1 zomer/paarverblijfplaats)
- Gewone dwergvleermuis (3 paarverblijfplaats)
- Gewone grootoorvleermuis (jaarrond gebruikte verblijfplaats)
- Kerkuil (één vaste rustplaats)

Ontheffingsplicht
Gezien de resultaten van dit aanvullend soortenonderzoek en de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, geldt voor de bovenstaande soorten een **ontheffingsplicht.**

2 De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van huismussen, gierzwaluwen, steenmarters, reptielen en rugstreeppadden kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten

Door de volgende noodzakelijke maatregelen in acht te nemen, worden negatieve effecten op habitatfuncties voor onderstaande beschermde soorten en op gebieden voorkomen:

- Het aansluitende bosperceel (NNN-gebied) wordt vrijgehouden van kunstlicht. Het is niet toegestaan nachtelijke verlichting deze richting op te schijnen om verstoring van de aanwezige soorten uit te sluiten.
- Nesten van broedvogels worden niet verstoord. Verstoring wordt voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, maatregelen te nemen zodat nesten binnen het projectgebied en binnen het NNN-gebied geen hinder ondervinden, of een broedvogelinspectie en vrijgave te laten plaatsvinden vóór aanvang van desbetreffende werkzaamheden.

3 De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar **zorgplicht**: “De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het: a. voorkomen, b. beperken en c. ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur (Wnb Artikel 1.11).

1 Inleiding

In opdracht van BOEi heeft GRAS Advies een aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming uitgevoerd in de Eikenstraat 5 te Ellecom. De opdrachtgever is voornemens hier de bestaande turnhal uit 1943 te renoveren en inpandig te voorzien van enkele woningen en kantoren. Voor het middengedeelte bestaat een culturele functie. Het omliggende terrein wordt opnieuw ingericht waarbij de parkeerplaatsen verschuiven en kleine bijgebouwen worden mogelijk gesloopt.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen verplicht de Wet natuurbescherming te toetsen of aanwezige beschermde plant- en diersoorten geen negatieve effecten ondervinden van de beoogde ontwikkeling. Eerder uitgevoerd verkennend onderzoek (quickscan) naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna op de bovengenoemde locatie (GRAS Advies, 2023), kon de aanwezigheid van de volgende soorten niet uitsluiten:

- Vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis)
- Huismussen
- Gierzwaluwen
- Uilen
- Rugstreeppadden
- Steenmarters
- Reptielen

Op basis hiervan is nader onderzoek naar deze soorten verricht. Dit aanvullende soortenonderzoek geeft uitsluitsel over de aanwezigheid of afwezigheid van bovengenoemde soorten en adviseert over de te nemen vervolgstappen. Het onderbouwt of de beoogde ruimtelijke ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden en een ontheffingsaanvraag en/of andere maatregelen noodzakelijk zijn.

Aanvullend soortenonderzoek is een uitgebreid en afgestemd soortgericht onderzoek. Het bestaat uit een bureaustudie en meerdere veldinventarisaties waarbij onderzoeksmethoden en richtlijnen uit erkende en soort specifieke kennisdocumenten en/of soortprotocollen worden toegepast. Met inachtneming van wettelijke kaders, de kenmerken van de beoogde ontwikkeling en de gerelateerde werkzaamheden wordt beoordeeld of aanwezige soorten, hun functioneel leefgebied en essentiële habitatfuncties negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep.

Indien een ontheffingsaanvraag of andere ecologische maatregelen en/of vervolgstappen noodzakelijk worden geacht, kan GRAS Advies adviseren en begeleiding bieden in het vervolgtraject.

Verspreidingsgegevens
In dit rapport is informatie verwerkt afkomstig uit de Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF). Deze informatie mag (zolang de datavoorziening niet open en toegankelijk is) zonder toestemming van BIJ12 niet worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar worden gemaakt.

Indien relevant zal GRAS Advies verspreidingsgegevens die zijn verkregen door veldinventarisaties binnen en/of rondom het projectgebied na een periode van 2 jaar openbaar maken binnen de omgeving van de NDFF.

Dit rapport presenteert de uitkomsten van het aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen. Het is onlosmakelijk verbonden aan het verkennend onderzoek (quickscan) Wet natuurbescherming, Eikenstraat 5, Ellecom (GRAS Advies, 2023). GRAS Advies adviseert, indien van toepassing, uitkomsten als verplichting vast te leggen voor de uitvoerende partij.

Gebiedskenmerken van het huidige projectgebied en een globale beschrijving van de beoogde ontwikkeling zijn opgenomen in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 beschrijft de toegepaste onderzoeksmethodiek, gevolgd door een beknopte samenvatting van het relevante wettelijk kader in hoofdstuk 4. De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in hoofdstuk 5. Hier worden alle relevante soorten beschreven die mogelijk voorkomen, inclusief het effect van de beoogde ontwikkeling op deze soorten en hun functionele leefgebied. De conclusies zijn opgenomen in hoofdstuk 6 waarin de belangrijkste resultaten, mogelijke maatregelen en vervolgstappen worden samengevat.

Reikwijdte en beperkingen
Dit aanvullend soortenonderzoek richt zich tot Hoofdstuk 3 Artikel 3.1 tot en met 3.11 van de Wet natuurbescherming. Informatie met betrekking tot gebiedsbescherming, houtopstanden en stikstof vallen buiten de scope van dit onderzoek.

De ecologen van GRAS Advies spannen zich maximaal in om onderzoek zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Desondanks zal nooit een volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. GRAS Advies kan daarom geen aansprakelijkheid aanvaarden voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en/of fauna.

Geldigheidsduur onderzoek:
Momenteel bestaan er geen landelijke richtlijnen betreft de geldigheidsduur van aanvullende soortenonderzoeken. Desalniettemin kan bevoegd gezag hieraan een termijn koppelen en actuele gegevens vereisen. Doorgaans wordt een termijn van 3 jaar aanbevolen. GRAS Advies adviseert daarom de termijn van 3 jaar niet te overschrijden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling zoals beschreven in paragraaf 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten en hun functioneel leefgebied leiden.

2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling

2.1 Gebiedsbeschrijving

Gegevens

Adres: Eikenstraat 5
Plaats: Ellecom
Gemeente: Rheden
Provincie: Gelderland

Locatie en omgeving

Het projectgebied bevindt zich aan de buitenrand van het landelijke Ellecom in de groene gemeente Rheden tussen de plaatsen De Steeg en Dieren. Het wordt grotendeels omgeven door bossen en weilanden. Ten noordwesten ligt de Zutphensestraatweg die meerdere plaatsen verbindt. Net naast het projectgebied ligt aan deze zijde een hotel. Het projectgebied wordt omsloten door bos, bomen, wei- en graslanden. Een deel van het aangrenzend bos aan de zuidwestzijde van het projectgebied is recent gekapt. Het overige aangrenzende bos aan de oost-, zuid- en westzijde is onderdeel van beschermd Natuurnetwerk Nederland gebied (Paragraaf 2.2). Afbeelding 2.1 toont de ligging van het projectgebied.

Terrein en kenmerken

De oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 10000m2. Afbeelding 2.2 toont een luchtfoto van het projectgebied, inclusief begrenzing. Het terrein wordt bepaald door een oude turnhal uit 1943, twee bijgebouwen, een “tiny house” en braakliggend terrein. Afbeelding 2.3 geeft een impressie van het projectgebied.

Afbeelding 2.1: Ligging van het projectgebied (rood kader).

Afbeelding 2.2: Luchtfoto met begrenzing van het projectgebied (rood kader).

Afbeelding 2.3: Impressie van het projectgebied.

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het dichtstbijzijnde gebied behorend tot het Natuurnetwerk Nederland ligt tegen de zuidelijke grenzen van het projectgebied aan en is onderdeel van het zogeheten Gelders Natuurnetwerk (GNN). Afbeelding 2.4 toont de locatie van het projectgebied t.o.v. GNN. Dit GNN gebied wordt gekenmerkt door broekbos ofwel vochtige alluviale bossen en bestaat voornamelijk uit soorten waaronder populieren en zwarte els. Het projectgebied zelf maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland en is onderdeel van de Groene ontwikkelingszone (Afbeelding 2.4). Gezien de oppervlakte van dit aangrenzend bosperceel en de locatie, is het niet aannemelijk dat dit deel geschikt is als essentiële verblijfplaats voor beschermde soorten. Zoals Afbeelding 2.5 laat zien betreft het hier een relatief smalle bosstrook tussen bebouwing, een voetbalveld, paddelbaan, akkerland en weilanden in. Het bos is relatief open, er loopt een weg doorheen, het is een bekende wandelplek en toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer. Wel maakt het bosperceel onderdeel uit van een mogelijke migratieroute aldaar het bospercelen verbindt.

De beoogde ontwikkeling veroorzaakt geen habitatverlies. Het blijft buiten de grenzen van het NNN-gebied. Daarnaast zal directe verstoring door bijvoorbeeld licht, geluid en trillingen door de beperkte omvang van de werkzaamheden en beoogde ontwikkeling minimaal zijn of (gezien de locatie en omgeving) zelfs te verwaarlozen. Desalniettemin zijn er maatregelen betreffende werktijden en broedvogels noodzakelijk om het voorkomen van eventuele verstoring te garanderen. Dus staan beschreven in een ecologisch werkprotocol.

Het is aannemelijk dat zangvogels de bomen en bosschages om het projectgebied als broedlocatie (gaan) gebruiken. Verstoring van broedvogels kan voorkomen worden door de voorgenomen werkzaamheden buiten het broedseizoen, globaal tussen 15 maart en 15 juli, uit te voeren. Ook is het mogelijk vlak voor de werkzaamheden het onderzoeksgebied te laten controleren op de aanwezigheid van broedende vogels door een deskundig ecoloog.

Afbeelding: 2.4: Projectgebied (rood kader) ten opzichte van Gelders Natuurnetwerk (gearceerd) (Bron: Gelderland.nl, z.d.).

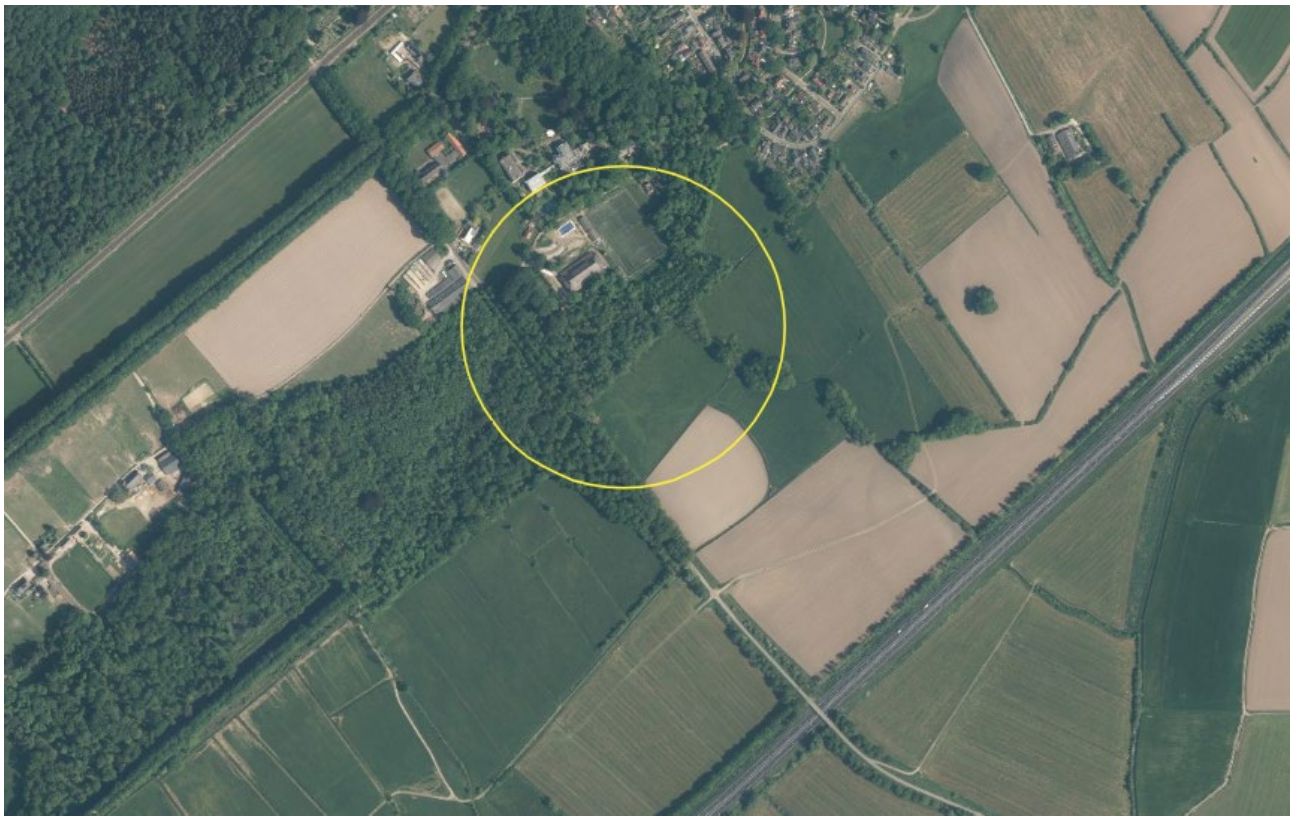

Afbeelding 2.5: Kenmerken van het NNN-gebied aangrenzend aan het projectgebied.

2.3 Beoogde ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens om het gebouw, een turnhal uit 1943, te renoveren. Aan de kopzijden worden twee woningen gerealiseerd en komen kantoren. Voor de hal in het midden van het gebouw staat een culturele functie gepland. Het stenen bijgebouw achter de turnhal (zuidzijde) en houten bijgebouw (zuidwestzijde) zullen mogelijk worden afgebroken.

De exacte planning van de werkzaamheden is nog niet bekend maar omvatten in ieder geval:
- steigerwerk
- inbouw
- stut- en sloopwerk
- beton- en metselwerk
- dakwerkzaamheden en dakbedekking
- timmerwerk en schilderwerk aan kozijnen, ramen en deuren
- loodgieterswerk
- straalwerkzaamheden
- aanbrengen beveiligingsinstallies

3 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek wordt uitgevoerd om te beoordelen of de beoogde ruimtelijke ontwikkeling een mogelijk significant negatief effect heeft op (wettelijk) beschermde plant- en diersoorten. Hiervoor is het noodzakelijk om aanwezige soorten vast te stellen en locaties van habitatfuncties te bepalen. De door GRAS Advies gehanteerde onderzoeksmethodiek is globaal onder te verdelen in 3 stappen.

1 Bureauonderzoek

Voor relevante datavisualisatie, projectinformatie en soorteninformatie is onder andere Rapportage Quickscan Wet natuurbescherming Eikenstraat 5, Ellecom (GRAS Advies, 2023) geraadpleegd. Hierbij zijn gegevens overgenomen en aanvullende informatie verzameld over:

- locaties van habitatfuncties van mogelijk aanwezige beschermde soorten;
- gebiedskenmerken en mogelijke huidige ruimtelijke en ecologische veranderingen;
- soortspecifieke verspreidingsgegevens (indien van toepassing) waaronder broedgegevens en verspreidingsatlassen;
- geschikte onderzoeklocaties.

Mogelijke aanwezigheid van soorten, locaties van soortspecifieke/gebonden gebiedsfuncties en de locaties waar de trefkans van de te onderzoeken soorten het hoogst zijn, worden hiermee bepaald. Aan de hand van deze gegevens zijn soortspecifieke onderzoeksmethoden vastgesteld en veldonderzoeken gepland.

2 Veldonderzoek

Soortgerichte onderzoeken zijn in en rondom het projectgebied uitgevoerd. De door GRAS Advies gehanteerde veldonderzoeksmethodiek is (indien beschikbaar) conform aanbevolen methoden en richtlijnen, beschreven in erkende soortspecifieke kennisdocumenten en protocollen. Onderzoek vereist doorgaans meerdere veldbezoeken en onderzoeksperioden zijn veelal verbonden aan vaste perioden. GRAS Advies combineert waar mogelijk soortspecifiek onderzoek om zodoende veldbezoeken te beperken. In Bijlage 1 worden de soortspecifieke onderzoeksmethoden beschreven.

3 Analyse

Na afronding van veldonderzoeken worden gegevens zoals velddata, waarnemingen en bevindingen verzameld. De analyse van deze gegevens bestaat uit:

- bepalen soort en aanwezigheid;
- bepalen locaties (essentiële) habitatfuncties;
- beoordelen kenmerken van beoogde ontwikkeling (zoals duur, periode, invloedsfeer);
- beoordelen effecten beoogde ontwikkeling op aanwezige soorten en habitatfuncties;
- bepalen mogelijke gevolgen, maatregelen en (wettelijke) vervolgstappen.

GRAS Advies is een ecologisch adviesbureau en voert verkennend veldonderzoek uit volgens geldende soortprotocollen. De deskundige ecologen van GRAS Advies zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

4 Wettelijk kader

Wet- en regelgeving omtrent natuurbeleid is voornamelijk geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Binnen deze kaderwet is Internationale en Europese wet- en regelgeving opgenomen en het biedt provincies de mogelijkheid op provinciaal niveau natuurbeleid toe te passen. In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en soortgelijke activiteiten dient deze wet in acht te worden genomen. De wet is gericht op het beschermen van gebieden, houtopstanden en soorten. Bijlage 3 bevat een uitgebreid overzicht betreft Wet- en regelgeving omtrent soorten.

Beschermde soorten

Alle in het wild levende plant- en diersoorten zijn tot op zekere hoogte beschermd. Hiervoor geldt de zorgplicht. De Wet natuurbescherming heeft de bescherming van soorten onderverdeeld in drie beschermingsregimes, namelijk 1. soorten die vallen onder de Vogelrichtlijn, 2. soorten die vallen onder de Habitatrichtlijn (beide Internationaal beschermd) en 3. soorten die vallen onder Andere soorten (Nationaal beschermd). Deze verschillende beschermingsregimes hebben ieder specifieke verbodsbepalingen.

Uitzonderingen op de verbodsbepalingen binnen de Wnb zoals beschreven onder Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en Andere soorten kunnen gelden indien:

- een vrijstelling voor de specifieke soort geldt (nationaal beschermde soorten);
- gewerkt wordt met een Gedragscode (nationaal en internationaal beschermde soorten);
- een ontheffing is verkregen (nationaal en internationaal beschermde soorten).

Broedvogels

Bij ruimtelijke ingrepen of activiteiten van soortgelijke aard, dient er zorg gedragen te worden voor broedvogels die effecten ondervinden van de geplande werkzaamheden. Nesten mogen niet worden beschadigd of vernield. Voor vogelsoorten die ieder jaar een nieuw nest bouwen geldt dat nesten beschermd zijn zolang de broedperiode van de soort duurt. Indien er soorten aanwezige zijn die vallen onder soorten met jaarrond beschermde nesten, is, indien deze groep effecten ondervindt van de werkzaamheden, te allen tijde een ontheffing nodig.

5 Resultaten

Hoofdstuk 5 behandeld welke beschermde soorten mogelijk voorkomen in en rondom het projectgebied, welke habitatfuncties zijn onderzocht, of deze functies aanwezig en essentieel zijn, en wat de verwachte negatieve effecten op deze functies zijn als gevolg van de beoogde ontwikkeling. Soorten en functies zijn opgenomen op basis van het eerder uitgevoerd verkennend onderzoek (GRAS Advies, 2023). De aanwezigheid van habitatfuncties; in hoeverre deze essentieel zijn voor de aanwezige soort en het negatief effect op deze functie, is gebaseerd op resultaten verkregen tijdens dit onderzoek. Tabel 5.1 toont alle data en specificaties van veldbezoeken.

Tabel 5.1: Data en specificaties veldbezoeken.

Datum	Soort	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Weersomstandigheden	Reden veldbezoek / onderzoek
15-03-2023	Uilen	19.30 – 21.45	1	7° C, onbewolkt, droog, wind O, 1 Bft	Nest- en rustplaatsen
27-03-2023	Uilen	21.43 – 23.33	1	4° C, bewolkt, droog, wind NO, 3 Bft	Nest- en rustplaatsen
03-04-2023	Huismus	10.31 – 11.45	1	3° C, onbewolkt, droog, wind O, 4 Bft	Nest- en rustplaatsen
19-04-2023	Huismus & Reptielen	09.55 – 11.33	1	9° C, onbewolkt, droog, wind NO, 4 Bft	Nest- en rustplaatsen Plaatsen herpetoplaten
19-04-2023	Uilen & Rugstreeppad	21.30 – 00.00	1	10° C, onbewolkt, droog, wind NO, 2 Bft	Nest- en rustplaatsen Kooractiviteit en eisnoeren
24-04-2023	Steenmarter	15:50 – 16:30	1	10° C, licht bewolkt, motregen, wind W, 2 Bft	Plaatsing materiaal
02-05-2023	Steenmarter	11:56 – 13:00	1	9° C, licht bewolkt, droog, wind N, 2 Bft	Verversen materiaal
15-05-2023	Steenmarter & Reptielen	11:30 – 13:46	1	16° C, onbewolkt, droog, wind NW, 2 Bft	Verversen materiaal Herpetoplaten check
17-05-2023	Vleermuizen & Gierzwaluw & Rugstreeppad	21.19 – 23.40	3	12° C, onbewolkt, droog, wind N, 3 Bft	Kraam- en zomerverblijven Nest- en rustplaatsen Kooractiviteit en eisnoeren
31-05-2023	Gierzwaluw	20.30 – 22.30	1	24° C, onbewolkt, droog, wind NO, 2 Bft	Nest- en rustplaatsen
06-06-2023	Reptielen	10.22 – 12.20	1	11° C, onbewolkt, droog, wind N, 3 Bft	Herpetoplaten check
21-06-2023	Vleermuizen & Gierzwaluw & Rugstreeppad	21.00 – 00.10	3	26° C, onbewolkt, droog, wind ZW, 1 Bft	Kraam- en zomerverblijven Nest- en rustplaatsen Kooractiviteit en eisnoeren
22-06-2023	Vleermuizen	03.16 – 05.30	2	18° C, onbewolkt, droog, wind NO, 1 Bft	Kraam- en zomerverblijven
17-07-2023	Steenmarter & Reptielen	14:00 – 15:30	1	17° C, bewolkt, droog, wind ZW, 4 Bft	Ophalen materiaal Herpetoplaten check
16-08-2023	Reptielen	11:38 – 12:38	1	22° C, onbewolkt, droog, wind N, 1 Bft	Herpetoplaten check
30-08-2023	Vleermuizen & uilen	22:00 – 00:00	1	16° C, licht bewolkt, droog, wind W, 2 Bft	Paarverblijven Nest- en rustplaatsen
12-09-2023	Reptielen	09:30 – 10:30	1	19° C, bewolkt, droog, wind Z, 3 Bft	Herpetoplaten check Ophalen materiaal
21-09-2023	Vleermuizen	21:00-23:00	1	18° C, onbewolkt, droog, wind NO, 1 Bft	Paarverblijven

5.1 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn. Verblijfplaatsen zijn doorgaans te vinden in holten, kieren en andere openingen in bomen of gebouwen. Vleermuizen komen bijna overal voor en prefereren gesloten tot halfopen landschap waar ze in de beschutting van opgaande elementen foerageren langs een vast netwerk van lijnvormige structuren zoals kanalen, lanen, tuinen, boomkruinen, bebouwing en waterpartijen.

Volgens verspreidingsgegevens komen in en rondom het projectgebied mogelijk de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) voor. Uit het verkennend onderzoek is gebleken dat er mogelijk zomer- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen onder balken, riet, dakbekleding, dakpannen en aan de binnenzijde van de turnhal aanwezig zijn. Rondom de turnhal en de bijgebouwen zijn meerdere openingen in de muren en ramen gevonden waar vleermuizen door naar binnen kunnen vliegen. In de turnhal is tevens een stapel vlindervleugels en uitwerpselen aangetroffen wat duidt op de mogelijk aanwezigheid van de gewone grootoorvleermuis (BIJ12, 2017b). Massawinterverblijfplaatsen zijn uitgesloten vanwege de hoogte van het gebouw. Milde winterverblijfplaatsen zijn niet uitgesloten.

Daarnaast is gebleken dat het projectgebied mogelijk geschikt is als foerageergebied en als vliegroute voor vleermuizen. Gezien de omgeving en de aanwezigheid van alternatieve foerageergebieden en vliegroutes, zijn deze functies niet geclassificeerd als essentieel.

In het voor- en najaar van 2023 is aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd conform het protocol voor vleermuisinventarisaties Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging (2021) (Zie Bijlage 1). Dit onderzoek bestaat uit in totaal 5 onderzoekmomenten met meerdere waarnemers. Zie tabel 5.2 voor de data, tijden, aantal onderzoekers en weersomstandigheden tijdens de onderzoeken.

Waargenomen soorten

De gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis zijn waargenomen tijdens de voorjaarsonderzoeken.

De ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis zijn beide tweemaal foeragerend waargenomen waarvan eenmaal ten noordoosten van het projectgebied. Ook de laatvlieger is waargenomen waarbij het dier noordwaarts overvloog. In het geval van de gewone dwergvleermuis zijn ten noorden van het projectgebied en rondom de turnhal meerdere waarnemingen gedaan, variërend tussen 1 en 4 dieren. Het betrof hier foeragerende dieren waarbij soms strak langs de turnhal langs meerdere hoeken werd gevlogen, en ook onder het dak door heen en weer naar de bosschages en over het gebouw richting het bos aan de zuidzijde van het projectgebied.

Aan de zuidzijde van de turnhal is eenmaal een gewone grootoorvleermuis gehoord. Deze soort is hoogstwaarschijnlijk ook binnen de turnhal actief aangezien hier mogelijk beeldmateriaal van deze soort is vastgelegd.

Tijdens de onderzoeken in het najaar zijn er op 30 augustus 1 tot 3 baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen zowel langs de westelijke gevel van de turnhal als binnen in de turnhal. Op 21 september zijn er 2 tot 3 baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Op 30 augustus is binnen de hal een gewone grootoorvleermuis aangetroffen hangend aan een balk. Onder het dier op de grond lagen restanten vinder vleugels.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in zowel het voorjaar als het najaar zijn verblijfplaatsen vastgesteld.

Jaarrond gebruikte verblijfplaats gewone grootoorvleermuis

Tijdens het veldbezoek op 30 augustus 2023 is een gewone grootoorvleermuis hangend aan een balk waargenomen aan de binnenzijde van de turnhal (Afbeelding 5.1). Direct onder deze gewone grootoorvleermuis is een hoopje vlindervleugels gevonden wat duidt op langer gebruik van deze locatie. Er wordt uitgegaan van een jaarrond gebruikte verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis.

Afbeelding 5.1. Gewone grootoorvleermuis hangend aan een balk (links) en vraatsporen (rechts).

Zomerverblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek op 22 juni 2023 zijn twee gewone dwergvleermuizen waargenomen die in de nok aan de westzijde van de turnhal zijn ingevlogen (Afbeelding 5.2). Zomerverblijfplaatsen (2) zijn hiermee vastgesteld (BIJ12, 2017a).

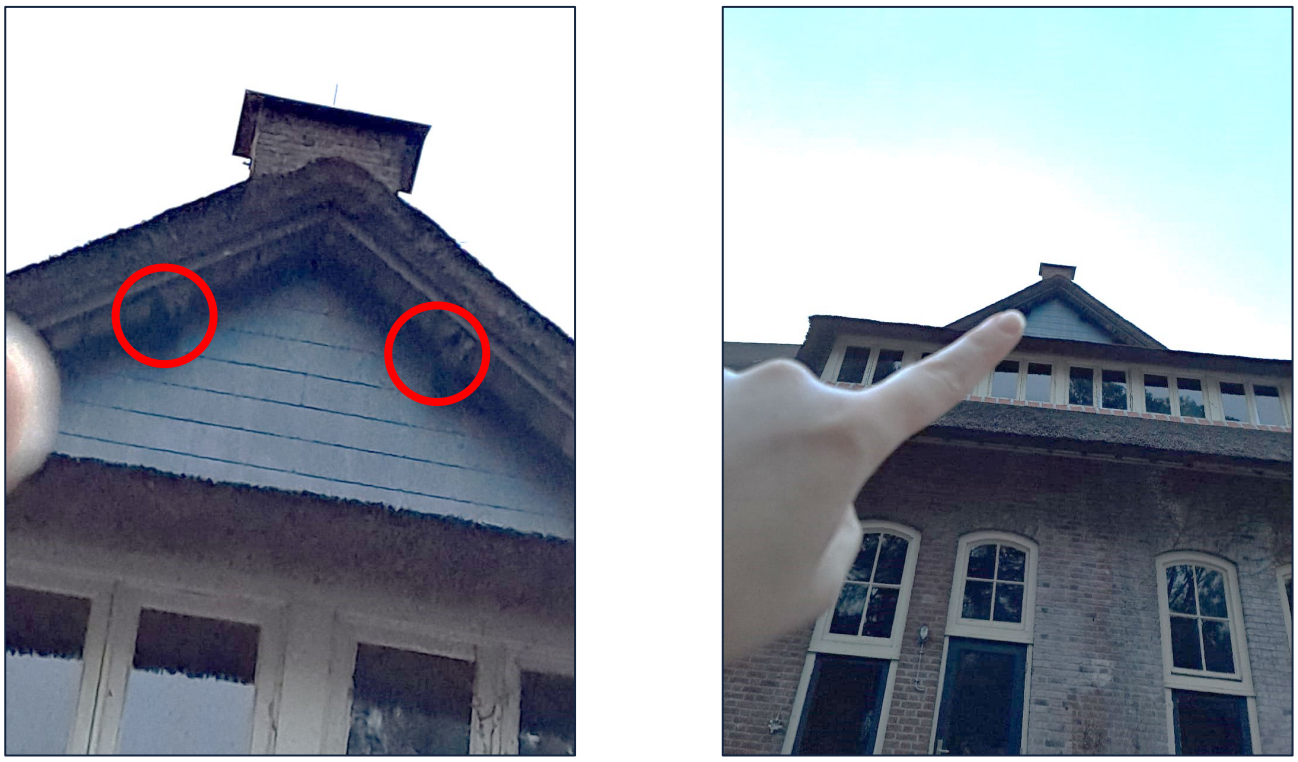

Afbeelding 5.2: Invlieglocaties gewone dwergvleermuizen (één zomerverblijfplaats en één zomer/paarverblijfplaats).

Paarverblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek op 30 augustus is een baltsende invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen op de zelfde locatie als de zomerverblijfplaats. Tijdens het veldbezoek van 21 september zijn drie invliegende baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen binnen het projectgebied. Een van de paarverblijfplaatsen bevind zich in een balk onder de overkapping van de turnhal en de ander in de reling van de trap op een van de bijgebouwen (Afbeelding 5.3). De laatste baltsende gewone dwergvleermuis is aangetroffen aan de binnenzijde van de hal. Deze vleermuis tikte een aantal keer alvorens in te vliegen.

Afbeelding 5.3. Locaties gevonden paarverblijfplaatsen van de gewone dwergveermuis.

Effectenbeoordeling

Er zijn binnen het projectgebied meerdere zomer- en paarverblijfplaatsen aangetroffen van de gewone dwergvleermuis en 1 jaarrond gebruikte verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis. Deze laatste verblijfplaats kan daarnaast ook de functie als zomer- en winterverblijfplaats hebben (BIJ12, 2017b) en wordt daarom beschouwd al een jaarrond verblijf. De verblijfplaatsen zijn aangetroffen aan twee kanten net onder de westelijke nok van de turnhal, in het trappenframe van het stenen bijgebouw, onder de overkapping en binnen in de turnhal. Afbeelding 5.4 toont alle locaties van aangetroffen verblijfplaatsen binnen het projectgebied.

Deze verblijfplaatsen voorzien in een essentiële habitatfunctie en bevinden zich binnen de invloedsfeer van beoogde ontwikkeling. Doordat er renovatie plaatsvindt, inclusief bouw en mogelijk een functieverandering, worden deze verblijfplaatsen mogelijk verstoord of vernield en kunnen mogelijk verdwijnen.

De beoogde ontwikkeling heeft hierdoor een negatief effect op deze essentiële habitatfunctie van de vleermuizen in het projectgebied. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden vereist.

Afbeelding 5.4: Locaties van verblijfplaatsen van vleermuizen in het projectgebied. Zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (rood), zomer/paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (geel), paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (groen) en jaarrond verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis (paars).

5.2 Huismussen

De huismus (*Passer domesticus*) wordt beschermd onder de Vogelrichtlijn. Het is een standvogel die vooral nestelt in de buurt van bebouwing. Ze komen vooral voor in steden, dorpen en landelijk gebied en in mindere mate in agrarisch gebied. Huismussen zijn sociale dieren die alles in groepsverband doen en ze blijven het gehele jaar dicht bij de nestplaats. Essentieel is dat alle habitatfuncties rondom de nestplaats aanwezig zijn. Dit omvat nestgelegenheid, voedsel, water, stofbaden en voldoende dekking (BIJ12, 2023).

Huismussen komen volgens verspreidingsgegevens mogelijk voor binnen en/of rondom het projectgebied. Uit verkennend onderzoek is gebleken dat het dak van de turnhal en de daken van de twee bijgebouwen door de aanwezigheid van openingen mogelijk geschikt zijn voor verblijfplaatsen van gebouw bewonende soorten waaronder de huismus. Er zijn tijdens het verkennend onderzoek geen huismussen of nesten waargenomen.

In het voorjaar van 2023 is aanvullend onderzoek uitgevoerd conform Het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2023) en Netwerk Groene Bureaus (2017) (Zie Bijlage 1). Dit onderzoek bestaat uit in totaal 2 onderzoekmomenten. Zie tabel 5.2 voor de data, tijden, aantal onderzoekers en weersomstandigheden tijdens de onderzoeken.

Nest- en rustplaatsen

Tijdens veldbezoeken zijn geen nestlocaties van huismussen aangetroffen binnen het projectgebied. Aan de overzijde van het projectgebied is een nestlocatie aangetroffen onder de eerste rij dakpannen van een vrijstaande woning. Deze broedende huismus is eenmalig waargenomen binnen het projectgebied, foeragerend op een vetbol. Overige waarnemingen zijn binnen het projectgebied niet gedaan. De aanwezigheid van nestlocaties binnen de grenzen van het projectgebied kan hiermee worden uitgesloten.

Foerageergebied

Het projectgebied maakt slechts in zeer beperkte mate deel uit van het leefgebied van de aanwezige huismussen. Grote delen zijn ongeschikt als foerageergebied wat wordt bepaald door het braakliggend terrein. Er zijn, op een eenmalige waarneming van een huismus op een vetbol na, geen foeragerende huismussen binnen het projectgebied waargenomen. Er is geen sprake van een essentieel foerageergebied.

Effectenbeoordeling

Er zijn geen nest- of rustplaatsen binnen het projectgebied aangetroffen en op een enkel foeragerend individu na, wordt het projectgebied niet gebruikt als foerageerlocatie door de huismussenpopulatie in de buurt. Aangezien huismussen in het naastgelegen pand buiten de invloedsfeer van de beoogde ontwikkeling broeden en er kwalitatief hoogwaardig foerageergebied (bosschages, stuiken, weilanden e.d.) in de gehele omgeving aanwezig is, voorziet het projectgebied niet in essentiële habitatfuncties voor huismussen.

De beoogde ontwikkelingen leiden daarmee niet tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor de huismus is daarom niet nodig.

5.3 Gierzwaluwen

De gierzwaluw (*Apus apus*) wordt beschermd onder de Vogelrichtlijn. Het is een trekvogel met zijn winterbiotoop in tropisch Afrika en komt enkel rond de zomermaanden in ons land voor. Gierzwaluwen zijn semi koloniebroeders en gebruiken doorgaand jaarlijks hetzelfde nest. Nestplaatsen zijn gebonden aan bebouwing en ze komen voor in steden en dorpen waar ze nestelen in spleten, kieren en ventilatieschachten van gebouwen of onder dakpannen. Gierzwaluwen kunnen niet opvliegen en om het nest te verlaten, gebruiken ze een vrijeval. Foerageergebieden zijn afhankelijk van het voedselaanbod en kunnen ver van de nestlocatie liggen (BIJ12, 2017c).

De gierzwaluw komt volgens verspreidingsgegevens mogelijk binnen en/of rondom het projectgebied voor. Uit het verkennend onderzoek is gebleken dat door de aanwezigheid van openingen aan beide korte zijdes van de nokken in de turnhal, nestlocaties van gierzwaluwen mogelijk aanwezig kunnen zijn. Er zijn tijdens het verkennend onderzoek geen gierzwaluwen of nesten waargenomen.

In het voorjaar en zomer van 2023 is aanvullend onderzoek uitgevoerd conform Het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017c) en Netwerk Groene Bureaus (2017) (Zie Bijlage 1). Dit onderzoek bestaat uit in totaal

3 onderzoekmomenten. Zie tabel 5.2 voor de data, tijden, aantal onderzoekers en weersomstandigheden tijdens de onderzoeken.

Nestplaatsen

Tijdens de veldbezoeken die deels zijn gecombineerd met vleermuisonderzoek, zijn geen in- of uitvliegende gierzwaluwen of laagvliegende gierzwaluwen nabij het projectgebied vastgesteld. Wel zijn er tijdens de 3 veldbezoeken 2 tot 3 hoogvliegende gierzwaluwen waargenomen. Geen van deze gierzwaluwen had gebouw gebonden gedrag. Het projectgebied voorziet hiermee niet in essentiële nestplaatsen en/of essentieel foerageergebied voor gierzwaluwen.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor gierzwaluwen. Er zijn geen broedende gierzwaluwen in of rondom het projectgebied vastgesteld. Wel zijn er hoogvliegende gierzwaluwen waargenomen waarbij er geen relatie met het projectgebied gelegd kan worden.

Gezien de beoogde ontwikkeling kan worden geconcludeerd dat gerelateerde werkzaamheden geen negatief effect hebben op de essentiële habitatfuncties van gierzwaluwen. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor gierzwaluwen is niet nodig.

5.4 Uilen

Uilen zijn beschermd onder de Vogelrichtlijn en het zijn doorgaans standvogels. Bosuilen (*Strix aluco*) zijn extreme standvogels en zijn gebonden aan oude bomen in gemengde bossen en loofbossen. De soort is af en toe te vinden in oude parken en tuinen in de bebouwde omgeving. Het is doorgaans een holenbroeder al broeden ze incidenteel op daken, op de grond of in grote nestkasten. De aanwezigheid van oude bomen is dan ook belangrijk voor de soort en in jaren waarin voedsel schaars is begint de soort vaak niet aan een broedsel (Sovon, z.d.).

Kerkuilen (*Tyto alba*) keren meestal terug naar hetzelfde gebied. Ze prefereren cultuurland met gras- en bouwlanden die worden begrensd door bosjes, houtwallen, heggen en kruidenrijke akkerranden. Ondanks ze incidenteel in holle bomen broeden, broeden ze doorgaans in hoge donkere en tochtvrije delen van bijvoorbeeld schuren (deze kunnen in strenge winters als foerageergebied dienen) en torens. Nesten worden soms jaarrond gebruikt (als rustplaats) al kan de winterverblijfplaats verschillen. Belangrijk is voldoende voedselaanbod, weinig versnippering van het gebied, donkere plekken en voldoende schuilplekken en uitkijkplaatsen (BIJ12, 2017d).

De steenuil (*Athene noctua*) verblijft het gehele jaar in hun relatief klein territorium. Ze prefereren kleinschalig agrarisch cultuurlandschap met afwisselende vegetatie en komen voor op erven, bij boerderijen, langs dorpsranden, moestuinen en weilandjes. Ze broeden in nestholten (van bomen of in gebouwen) die ze doorgaans jaarrond gebruiken als verblijf- en rustplaats. Voldoende variatie in voedselaanbod is belangrijk evenals voldoende uitkijkposten om te foerageren en een aaneengesloten leefgebied (BIJ12, 2017e).

Volgens verspreidingsgegevens komen er binnen en/of rondom het projectgebied mogelijk uilen voor. Dit zijn de bosuil en kerkuil. De steenuil komt hier volgens expert judgement ook mogelijk voor gezien de omgeving en gebouwkenmerken. Tijdens het verkennend onderzoek zijn er in de turnhal braakballen van uilen gevonden en veren van de kerkuil. In de zolder van de turnhal is een (leeg/oud) nest aangetroffen en in het stenen bijgebouw (zuidzijde turnhal) hangt een kerkuilenkast.

Nest- en rustplaatsen en foerageergebied

Er zijn tijdens de veldbezoeken op 15 maart, 27 maart en 19 april geen waarnemingen van beschermde uilen gedaan binnen het projectgebied. Op 27 maart 2023 is er een kerkuil waargenomen. Deze vloog boven het veld ten noorden van de turnhal net buiten het projectgebied. Een territoriale krijs was duidelijk hoorbaar. Op 19 april zijn er baltsende bosuilen gehoord in de omgeving van de turnhal.

Op 19 april is een dode bosuil aangetroffen binnen de turnhal. Daarnaast is er op 16 augustus binnen de turnhal ook een dode kerkuil aangetroffen. Beide dieren waren recent overleden. Naar alle waarschijnlijkheid zijn deze dieren gestorven doordat ze geen uitgang hebben kunnen vinden.

Tijdens de najaarsonderzoeken voor vleermuizen zijn er door een aanwezige ecoloog op 30 augustus twee kerkuilen in de turnhal waargenomen. Hierbij vlogen de dieren meerdere malen door het gebouw en zijn op verschillende plekken in het gebouw aangetroffen. De dieren vertoonde ook territoriaal (krijsend) gedrag. De uilen zijn op meerdere momenten waargenomen met een minimale tussenperiode van ten minste 30 dagen. De uilen lijken de turnhal te gebruiken als vaste rustplaats en mogelijk als toekomstige nestlocatie.

Op ongeveer 100 meter ten noordoosten van de turnhal hangt een kerkuilenkast in een open schuur.

Effectenbeoordeling

In gebruik zijnde nestplaatsen van uilen zijn binnen het projectgebied niet aangetroffen. Er zijn ook geen foeragerende uilen binnen het projectgebied waargenomen. Gezien de omliggende bossen, bosschages, velden en weilanden dienen de omliggende gebieden hoogstwaarschijnlijk als foerageergebied en bieden ze mogelijk ook nestgelegenheid.

De waarnemingen van kerkuilen en het territoriale gekrijs duidt op de aanwezigheid van een territorium (BIJ12, 2017d). Daarnaast kan er door de waarnemingen binnen de turnhal (zowel dode als levende dieren) worden geconcludeerd dat tenminste één vaste rustplaats voor de kerkuil binnen de turnhal aanwezig is.

Het projectgebied voorziet in essentiële rustplaatsen binnen de invloedsfeer van de beoogde ontwikkeling liggen. Gezien de renovatie en bouw binnen de turnhal, heeft dit een negatief effect op deze essentiële habitatfunctie van de kerkuil. De beoogde ontwikkelingen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor de kerkuil is daarom nodig.

5.5 Steenmarter

De steenmarter (*Martes foina*) is een nationaal beschermde soort die niet is vrijgesteld in de provincie Gelderland. De soort wordt gezien als een 'cultuurvolger' en dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtig habitat zoals steengroeven en gebouwen. De soort is te vinden in parklandschap maar vooral in de buurt van dorpen, boerderijen en zelfs grote steden. Oude schuren, heggen en geriefbosjes zijn erg geschikt. Essentieel is de aanwezigheid van groenstroken, heggen, bosjes en bermen waar de soort foerageert (Zoogdiervereniging, z.d.).

De steenmarter komt volgens verspreidingsgegevens mogelijk binnen en/of rondom het projectgebied voor. Er zijn tijdens het verkennend onderzoek sporen gevonden van steenmarter gevonden. Deze zijn binnen in de turnhal aangetroffen en bestaan uit meerdere (oude) uitwerpselen. Ook zijn er openingen in het pand aangetroffen waardoor de steenmarter makkelijk kan binnenkomen.

In het voorjaar van 2023 is aanvullend onderzoek uitgevoerd conform *Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming* (Bouwens, 2017) en *Brochure Soortenbescherming in Overijssel* (Veldman & Troost, 2019).

Dit onderzoek bestaat uit in totaal 2 onderzoekmomenten waarbij ingezet materieel (3 wildcamera's) 12 weken operationeel zijn geweest. Zie tabel 5.1 voor de data, tijden, aantal onderzoekers en weersomstandigheden tijdens de onderzoeken.

Nest- en rustplaatsen

Gedurende de onderzoeksperiode zijn er eenmalig beelden vastgelegd (video) van een steenmarter buiten de turnhal. De wildcamera die in de turnhal naast de oude uitwerpselen is gepositioneerd, heeft geen beelden van de steenmarter (of andere soorten) opgeleverd. Hiermee is aangetoond dat de turnhal in het projectgebied niet meer voorziet in een nest- en/of rustplaats voor de steenmarter.

Afbeelding 5.5: Passerende steenmarter aan de zuidzijde buiten de turnhal.

Foerageergebied en verbindingsroutes

Er zijn eenmalig beelden (video) van de steenmarter in het projectgebied vastgelegd waarbij het dier één wildcamera's passeert (Afbeelding 5.5). Deze zijn allen op dezelfde datum opgenomen. Deze beelden zijn gemaakt buiten de turnhal aan de zuidzijde van het pand. Omdat het dier slechts eenmalig is waargenomen is het redelijkerwijs te concluderen dat het projectgebied niet voorziet in essentieel foerageergebied en/of in essentiële verbindingsroute.

Effectenbeoordeling

Gezien de omgeving (landelijk karakter, voldoende beschutting, dekking, groenstroken, boerderijen en overige gebouwen) en het feit dat de steenmarter maar enkele keren op wildcamera's is vastgelegd, kan er geconcludeerd worden dat ondanks het projectgebied onderdeel is van zijn leefomgeving, het niet als essentieel kan worden geclassificeerd. Het leefgebied van de steenmarter bevinden zicht buiten de turnhal en buiten de invloedsfeer van de beoogde ontwikkeling en de ontwikkelingen hebben hierdoor geen negatief effect op (essentiële) habitatfunctie van de steenmarter. De beoogde ontwikkelingen leiden niet tot een overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor de steenmarter is daarom niet nodig.

5.6 Reptielen

Reptielen vormen een klasse van koudbloedige dieren waarvan een deel Nationaal beschermd wordt, of valt onder de bescherming van de Habitatrichtlijn. Reptielen komen voor in verschillende habitats, variërend van droge heide en zandgronden onder vegetatie en dood hout tot vochtige plaatsen, duinen, hoogveen en andere waterrijke gebieden.

Habitatfuncties

Tijdens het controleren van de herpetoplaten zijn geen reptielen aangetroffen. Tevens is er tijdens het systematisch aflopen van het projectgebied ook geen waarneming gedaan van reptielen.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied voorziet niet in essentiële habitatfuncties van beschermde reptielen. De beoogde ontwikkelingen hebben daarmee geen negatief effect op deze soorten. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is niet nodig.

5.7 Rugstreeppadden

De rugstreeppad (*Bufo calamita*) is beschermd onder de habitatrichtlijn. Deze soort komt voor in stabiele vennen en sloten maar ook in gebieden met veel dynamiek waaronder braakliggend bouwterrein en zand- en klei afgravingen. Regenplassen, volgelopen greppels en gestagneerd water in bandensporen vormen ideale voortplantingsplaatsen. Voor zomer- en winterverblijfplaatsen gaat zijn voorkeur uit naar een zandige losse bodem op zonnige vorstvrije locaties met een snel opwarmende bodem maar ook dekking biedende tegels, banden etc. (BIJ12, 2017f).

Habitatfuncties

Uit eerdere waarnemingen is bekend dat de rugstreeppad bij plassengebied Rhederlaag in een straal van 2 km van het projectgebied voorkomt. Er zijn geen waarnemingen bekend van rugstreeppad binnen het projectgebied (NDFF; waarneming.nl). Tijdens de locatiebezoeken zijn geen exemplaren of ei-snoeren van rugstreeppadden waargenomen. Ook zijn er geen reacties gehoord na het afspelen van koorzang van de rugstreeppad.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied voorziet niet in essentiële habitatfuncties van de rugstreeppad. De beoogde ontwikkelingen hebben daarmee geen negatief effect op deze soort. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is niet nodig.

6 Conclusies

Op basis van de resultaten van dit aanvullend soortenonderzoek kan redelijkerwijs worden geconcludeerd dat onderstaande door de Wet natuurbescherming beschermde soort aanwezig zijn. Negatieve effecten op essentiële habitatfuncties van deze soorten als gevolg van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling, zijn niet uit te sluiten. Met betrekking tot de beoogde ontwikkeling geldt voor deze soorten daarom een **ontheffingsplicht**.

- Gewone dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Kerkuil

Tabel 6.1 geeft per soort(groep) aan welke essentiële habitatfuncties worden aangetast, het aantal, areaal en/of lengte dat het betreft en wat het gevolg van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling op de desbetreffende habitatfunctie is.

Tabel 6.1: Negatieve effecten op aanwezige essentiële habitatfuncties per soort(groep).

Soort(groep)	Essentiële habitatfunctie	Aantal/areaal/lengte	Negatief effect
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	1	Verdwijning
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijfplaats	3	Verdwijning
Gewone dwergvleermuis	Zomer/paarverblijfplaats	1	Verdwijning
Gewone grootoorvleermuis	Jaarronde verblijfplaats	1	Verdwijning
Kerkuil	Vaste rustplaats	1	Verdwijning

De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van huismus, gierzwaluw, steenuil, steenmarter, reptielen en rugstreeppad kan redelijkerwijs worden uitgesloten. Op sporadisch passerende exemplaren na, zijn er geen exemplaren of habitatfuncties van desbetreffende soorten binnen het projectgebied aangetroffen.

GRAS Advies adviseert de resultaten en conclusies voor te leggen aan het bevoegd gezag, de provincie Gelderland.

Het projectgebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied voor diverse (zang)vogels (GRAS Advies, 2023) Nesten van broedende vogels en hun omgeving zijn wettelijk beschermd en mogen niet worden verstoord. Verstoring wordt voorkomen door:

- verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, of;
- maatregelen te nemen zodat nesten geen hinder ondervinden, of
- een broedvogelinspectie en vrijgave te laten plaatsvinden vóór aanvang van desbetreffende werkzaamheden.

Zorgplicht
De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar **zorgplicht**: “De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het: a. voorkomen, b. beperken en c. ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur (Wnb Artikel 1.11). Bij twijfel, of wanneer er tijdens werkzaamheden beschermde diersoorten worden aangetroffen, dient er direct contact opgenomen te worden met een ecoloog die kan bepalen of en op welke wijze de werkzaamheden binnen de Wet natuurbescherming plaats mogen vinden

Bronnen

BIJ12 (2017a). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus. Versie 1.0, juli 2017, Utrecht.

BIJ12 (2017b). Kennisdocument Gewone grootvleermuis Plecotus auritus. Versie 1.0, juli 2017, Utrecht.

BIJ12 (2017c). Kennisdocument Gierzwaluw Apus apus, Versie 1.0, juli 2017, Utrecht.

BIJ12 (2017d). Kennisdocument Kerkuil Tyto alba, Versie 1.0, juli 2017, Utrecht

BIJ12 (2017f). Kennisdocument Rugstreeppad Bufo calamita, Versie 1.0, juli 2017 Utrecht.

BIJ12 (2017e). Kennisdocument Steenuil Athene noctua, Versie 1,0, juli 2017, Utrecht

BIJ12 (2023). Kennisdocument Huismus Passer domesticus, Versie 2.1, februari 2023, Utrecht.

BIJ12 (z.d.). N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos. https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n14-vochtige-bossen/n14-01-rivier-en-beekbegeleidend-bos/ Geraadpleegd op 08-11-2023.

Bouwens, S. (2017). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant. Zoogdiervereniging, 13 oktober 2017.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Gelderland.nl (z.d.). Gelderse natuurgebieden. https://gelderland.maps.arcgis.com/apps/dashboards/c7b302b57c1b4ba4861cf95ca71eefa4 Geraadpleegd op 08-11-2023.

GRAS Advies (2023). Rapportage Quickscan Wet natuurbescherming Eikenstraat 5, Ellecom. Versie 1. Huissen.

Hunink, S. (2022). Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming. Natuurinclusief, Borculo. 13 p.

Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. December 2016. Versie 1.3, 5p.

Netwerk Groene Bureaus (2017). Soorteninventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming. Juli 2017. Versie juli 2017.

Overheid.nl (2021). Wet natuurbescherming. https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01 Datum geraadpleegd:12-01-2023.

Raad van State (2021). Uitspraak 201903159/1/R2. https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@125948/201903159-1-r2/ Datum geraadpleegd: 16-01-2021.

Sovon (z.d.). Bosuil. https://stats.sovon.nl/stats/soort/7610 Geraadpleegd op: 21-07-2023.

Veldman, J., Troost, C. (2019). Brochure Soortenbescherming in Overijssel; Bunzing, egel, hermelijn en wezel. November 2019.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). Vleermuisprotocol 2021, januari.

Zoogdiervereniging (2021). Wet natuurbescherming. https://www.zoogdiervereniging.nl/wnb Datum geraadpleegd: 16-01-2023.

Zoogdiervereniging (z.d.). Steenmarter. https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter Datum geraadpleegd: 07-11-2023.

Bijlage 1: Onderzoeksmethoden

Onderstaande beschrijft de gehanteerde soortspecifieke onderzoeksmethoden. Hoofdstuk 5, Tabel 5.1 geeft een overzicht van alle veldbezoekspecificaties.

Vleermuizen

Onderzoek wordt uitgevoerd om het aantal en de soort vast te stellen en om gebiedsfuncties (foerageergebied, vliegroute en verblijfplaats) te bepalen. Van een eventuele verblijfplaats kan worden vastgesteld of het een zomer-, kraam-, paar- en/of winterverblijf betreft. Hoofdstuk 5, tabel 5.1 toont de veldbezoekspecificaties. De methodiek gehanteerd door GRAS Advies is conform het protocol voor vleermuisinventarisaties Vleermuis-vakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging (2021) en de soortspecifieke kennisdocumenten van BIJ12. Het vleermuisprotocol hanteert de volgende richtlijnen:

- Een voorjaarsonderzoek om een mogelijke functie als zomer- en/of kraamverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 3 bezoeken tussen 15 mei en 15 juli, waarvan minimaal één 's ochtends en één in juni. Mogelijke vliegroutes en foerageergebied wordt ook tijdens deze periode vastgesteld.
- Een najaarsonderzoek om een mogelijke functie als paar- en/of winterverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 2 bezoeken tussen 15 augustus en 1 oktober.
- Minimaal een periode van 20 dagen tussen veldonderzoeken in het voor- en najaar m.u.v. (massa)winterverblijfplaatsen. De begin- en eindtijd is in de regel tot 2 uur na zonsondergang en vanaf 2 uur voor zonsopkomst. Bij paarverblijfplaatsen is dit doorgaans vanaf 1 uur na zonsondergang of tot zonsopkomst met minimaal één bezoek rond middernacht.
- Exacte planning omtrent vleermuisonderzoek is soortspecifiek en is afgestemd op de te verwachte soorten. Indien bijzondere soorten aanwezig zijn, kan eerdergenoemde onderzoekstijd worden verlengd door eerder te starten of later te eindigen.
- Tenminste 75% van het te observeren object moet worden overzien tijdens onderzoeken die gericht zijn op habitatfuncties.

Bepalen habitatfuncties en type verblijfplaats

Tijdens het observeren van vleermuizen bepaalt het gedrag en aantallen welke habitatfuncties en typen verblijfplaatsen worden toegekend. GRAS Advies hanteert de volgende kenmerken:

- Kraamverblijfplaats: uitvliegers zijn terugkerend en het betreft meer dan 10 exemplaren*.
- Zomerverblijfplaats: uitvliegers zijn terugkerend en het betreft minder dan 10 exemplaren* of individuen vliegen uit en keren niet terug. Wanneer de toegang wordt 'aangetikt' betreft het mogelijk een zomerverblijfplaats.
- Paarverblijfplaats: het betreft zwermgedrag en baltsroepen. (Soortspecifiek en zwermgedrag komt bij meer verblijfsfuncties voor).
- Massa winterverblijfplaats: het betreft zwermactiviteit van meer dan 10 exemplaren*.
- Winterverblijfplaats: het betreft zwermactiviteit van 5-10 exemplaren* of minder dan 5 exemplaren waarbij sociaal geluid detecteerbaar is.
- Vliegroute: frequent gebruik van lijnvormige structuren door meerdere exemplaren.
- Foerageergebied: frequent gebruik van een gebied en/of lijnvormige structuren zoals bomenrijen en water door meerdere exemplaren.

* Toegekende functies a.d.h.v. aantallen kunnen afwijken en zijn afhankelijk van lokale omstandigheden en intern deskundig oordeel.

Voor het onderzoek naar vleermuizen aan de Eikenstraat 5 te Ellecom zijn vijf veldbezoeken afgelegd. Tijdens veldbezoeken wordt geïnventariseerd op geluid en zichtwaarnemingen en is gebruik gemaakt van Ultrasone microfoons (Echo Meter Touch 2 Pro) en een Pettersson D240x batdetector. Ultrasone geluiden zijn hiermee hoorbaar, opneembaar en analyseerbaar. Bij de uitgevoerde onderzoeken is gebruik gemaakt van een felle zaklamp.

Huismus

Onderzoek wordt uitgevoerd om de aanwezigheid van exemplaren, aantal, nestlocaties, rustplaatsen en locaties van (essentieel) functioneel leefgebied vast te stellen. Hoofdstuk 5, tabel 5.1 toont de veldbezoekspecificaties. De methodiek is conform Het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2023) én Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van nesten wordt aangetoond door minimaal 2 veldbezoeken in de optimale periode van 1 april tot en met 15 mei met een interval van 10 dagen.
- Inventarisatie vindt bij voorkeur plaats tussen enkele uren na zonsopkomst en enkele uren voor zonsondergang bij gunstige weersomstandigheden (geen regen, kou en harde wind) (BIJ12, 2023).
- Het is mogelijk eenmalig pannen te lichten in de periode van 15 september tot 1 maart. Dit kan niet gedurende periodes met vorst (BIJ12, 2023). Deze methode wordt door GRAS Advies niet standaard uitgevoerd.
- De aanwezigheid van een nest kan worden aangetoond door waarnemingen van nesten (inclusief uitstekende takjes en veertjes), nestbouw, bezoek aan een nestplaats, transport van voedsel of ontlastingspakketjes, bedelende jongen, zingende mannetjes in broedbiotoop, paartjes bij een potentiële nestplaats, baltsgedrag, paring e.d. (BIJ12, 2023).
- Aan de hand van waarnemingen worden indien relevant en mogelijk, het aantal individuen en nest- en/of verblijfplaatsen geschat.
- De afwezigheid van broedende huismussen is aannemelijk wanneer er minimaal 1 uur geen nest- of rustplaats gerelateerde waarnemingen zijn gedaan, gedurende 2 veldbezoeken in de optimale periode en onder bovengenoemde omstandigheden (BIJ12, 2023).

Voor huismussenonderzoek aan de Eikenstraat 5 te Ellecom zijn twee veldbezoeken afgelegd. Tijdens veldbezoeken zijn mogelijke habitatfuncties in het projectgebied en de omgeving onderzocht en beoordeeld.

Gierzwaluw

Onderzoek wordt gedaan om de aanwezigheid van exemplaren, aantal, nestlocaties en rustplaatsen vast te stellen. Hoofdstuk 5, tabel 5.1 toont de veldbezoek specificaties. De methodiek is conform Het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017c) en Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van een nest of rustplaats wordt aangetoond door minimaal 3 veldbezoeken met een interval van tenminste 10 dagen in de optimale periode van 1 juni tot en met 15 juli (NGB, 2017). Hierbij wordt minimaal 1 veldbezoek uitgevoerd tussen 20 juni en 7 juli (NGB, 2017; BIJ12, 2017c).
- De grens van de onderzoeksperiode is 15 mei tot en met half juli (BIJ12, 2017c).
- De inventarisaties vinden bij voorkeur ’s avonds plaats 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang (NGB, 2017; BIJ12c) tijdens goede weersomstandigheden (droog en weinig wind) (BIJ12, 2017c).
- Voor (broedende soorten) wordt gelet op (gierende) dieren en in- en uitvliegende dieren (NGB, 2017).
- Aan de hand van typen waarnemingen, worden het aantal individuen en/of nest- en/of verblijfplaatsen bepaald waarbij het waargenomen aantal vluchten op dakgoot-, nok- en huishoogte wordt gedeeld door 1.5 (BIJ12, 2017c).
- De afwezigheid van broedende gierzwaluwen is aannemelijk wanneer er minimaal 3 inventarisatiemomenten hebben plaatsgevonden met een interval van minimaal 10 dagen, waarvan 1 heeft plaatsgevonden tussen 20 juni en 7 juli en waarbij er tijdens goede weersomstandigheden 2 uur voor zonsondergang tot aan zonsondergang is geïnventariseerd (BIJ12, 2017c).

Voor het onderzoek naar gierzwaluwen aan de Eikenstraat 5 te Ellecom zijn drie veldbezoeken afgelegd. Deze zijn tweemaal gecombineerd met vleermuisonderzoek. Tijdens veldbezoeken zijn mogelijke nestlocaties in het projectgebied en de omgeving onderzocht en beoordeeld.

Uilen

Onderzoek wordt gedaan om de aanwezigheid van exemplaren, nestlocaties, rustplaatsen en locaties van (essentieel) functioneel leefgebied zoals foerageergebied vast te stellen. Hoofdstuk 5, tabel 5.1 toont de veldbezoekspecificaties. Omdat er mogelijk meerdere soorten uilen binnen en/of rondom het projectgebied aanwezig kunnen zijn, ziin verschillende methoden uit verschillende kennisdocumenten en overige bronnen betreft uilenonderzoek geraadpleegd. Dit betreft het Kennisdocument Kerkuil (BIJ12, 2017d), het Kennisdocument Steenuil (BIJ12, 2017e), en informatie over de bosuil op de website van Sovon. Deze gecombineerde en overlappende onderzoeksmethoden houden het volgende in:

- De afwezigheid van steenuilen is aannemelijk door 3 gerichte veldbezoeken in de periode begin 1 februari tot en met 30 april waarbij tussen het eerste en laatste veldbezoek minimaal 1 maand interval zit (steenuil).
- De afwezigheid van kerkuilen is aannemelijk door 3 gerichte veldbezoeken in de periode begin 1 februari tot en met 30 september.
- GRAS Advies kiest de overlappende periode van begin februari tot en met 30 april om onderzoek in de geschikte periode van de steenuil en kerkuil te combineren. Een derde onderzoek naar de kerkuil is uitgevoerd in combinatie met vleermuisonderzoek in het najaar.
- Inventarisaties vinden plaats in de avondschermer tot middernacht.
- Tijdens inventarisaties wordt het afspelen van een baltsroep van de steenuil en de bosuil geadviseerd.
- Er vindt bij voorkeur overdag onderzoek plaats naar sporen die de aanwezigheid van een nest aannemelijk maken zoals braakballen, ruiveren en krijtstrepen.

Voor het uilenonderzoek aan de Eikenstraat 5 te Ellecom zijn 3 veldbezoeken afgelegd. Tijdens veldbezoeken zijn mogelijke habitatfuncties in het projectgebied en de omgeving onderzocht en beoordeeld. Tijdens de quickscan flora en fauna heeft er overdag op 1-02-2023 sporenonderzoek plaatsgevonden in het projectgebied. Hierbij is onder andere gezocht naar braakbalen, krijtsporen en prooiresten.

Steenmarter

Onderzoek naar marterachtigen is maatwerk en wordt doorgaans gedaan om de soort (steenmarter of boommarter) te bepalen, de aanwezigheid van vaste en essentiële rust- of voortplantingsplaatsen, migratieroutes en foerageergebied vast te stellen of bestaat uit een habitatsgeschiktheidsbeoordeling. Voor deze soorten bestaan geen landelijk gestandaardiseerde onderzoeksprotocollen. GRAS Advies hanteert binnen dit onderzoek voornamelijk de onderzoeksmethoden beschreven in *Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming* (Bouwens, 2017) en *Brochure Soortenbescherming in Overijssel* (Veldman & Troost, 2019). Dit houdt globaal het volgende in:

- Er zijn verschillende methoden beschikbaar om de soort en aanwezigheid vast te stellen. GRAS Advies gebruikt wildcamera's met lokstof om beeldmateriaal te vervaardigen van passerende dieren, inclusief sporenbuizen ofwel een plankje waarop pootafdrukken kunnen worden afgezet, waargenomen en achteraf worden gedetermineerd.
- Als lokstof en tevens afdrukmedium voor sporenbuizen gebruikt GRAS Advies een mengsel van paraffineolie, koolstof en visolie. Lokstof bij wildcamera-gebruik is pindakaas. Hierbij wordt dit voor de camera op/aan een verhoging geplaatst om determinatie van soorten te vergemakkelijken.
- Onderzoek is niet gebonden aan vaste perioden. Desondanks hanteert GRAS Advies de periode van maart tot en met augustus (Bouwens, 2017). In deze periode worden inventarisatiematerialen minimaal 6 weken in het projectgebied geplaatst. Buiten deze periode wordt minimaal 12 weken gehanteerd.
- Inventarisatiematerialen worden geplaatst op plekken waar de trefkans het hoogst is. Dit wordt bepaald aan de hand van eerder uitgevoerd verkennend onderzoek, de huidige ruimtelijke en ecologische situatie en kenmerken van de beoogde ontwikkeling.
- Het aantal in te zetten inventarisatiematerialen wordt bepaal door de deskundige ecoloog. Dit is afhankelijk van de grootte en toegankelijkheid van het projectgebied en de geschiktheid van het gebied voor de desbetreffende soort.
- Om de werking van inventarisatiematerialen te waarborgen kiest GRAS Advies ervoor binnen deze periode minimaal eenmaal batterijen en opslagmiddelen van opname apparatuur te vervangen en sporenplankjes te vernieuwen.
- De effectenbeoordeling houdt naast het projectgebied en de directe omgeving, ook rekening met omliggende functies zoals het netwerk van potentiële leefgebieden, migratieroutes, de bereikbaarheid, kwaliteit en versnippering.

Voor het onderzoek aan de Eikenstraat 5 te Ellecom zijn wildcamera's in combinatie met sporenbuizen ingezet. In totaal zijn 3 wildcamera's en 2 sporenbuizen geplaatst. Inventarisatiematerialen zijn op 24-4-2023 ingezet en zijn 12 weken operationeel geweest. Afbeelding 1a geeft deze locaties weer.

Na het plaatsen van de wildcamera's en sporenbuizen zijn in totaal 3 veldbezoeken geweest om de SD-kaarten en batterijen van de wildcamera's te vervangen, de sporenbuizen te controleren en daarbij het sporenplankje te vervangen/ verversen. Bij het laatste locatiebezoek op 17-07-2023 zijn alle materialen verwijderd.

Reptielen

Onderzoek naar beschermde reptielen is gebonden aan vaste periodes en vereist meerdere locatieonderzoeken. Tijdens de locatieonderzoeken wordt gekeken naar de aan- of afwezigheid van beschermde reptielen. Om de aan- of afwezigheid van deze reptielen aan te tonen wordt gebuikt gemaakt van de soortinventarisatieprotocollen van Netwerk Groene Bureaus (NGB). Deze protocollen schrijven voor minimaal 6 locatieonderzoeken moet worden uitgevoerd om de aan- of afwezigheid te bepalen in de periode april tot september. Om de aan- of afwezigheid te bepalen wordt gebruik gemaakt van herpetoplaten. Deze worden half april neergelegd, daarna worden ze vijf keer bekeken. Na het plaatsen van de herpetoplaten is een minimale gewenning van 14 dagen toegepast. De onderzoeken zijn uitgevoerd bij

Tabel 1. Overzicht locatieonderzoeken reptielen.

April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September
Ringslang	Ringslang	Hazelworm + ring-slang	Hazelworm + ring-slang	Hazelworm + ring-slang	Hazelworm + ring-slang
Zonnende dieren Neerleggen platen	Zonnende dieren Check platen	Zonnende dieren Check platen	Zonnende dieren Check platen	Zonnende dieren Check platen	Zonnende dieren Check platen

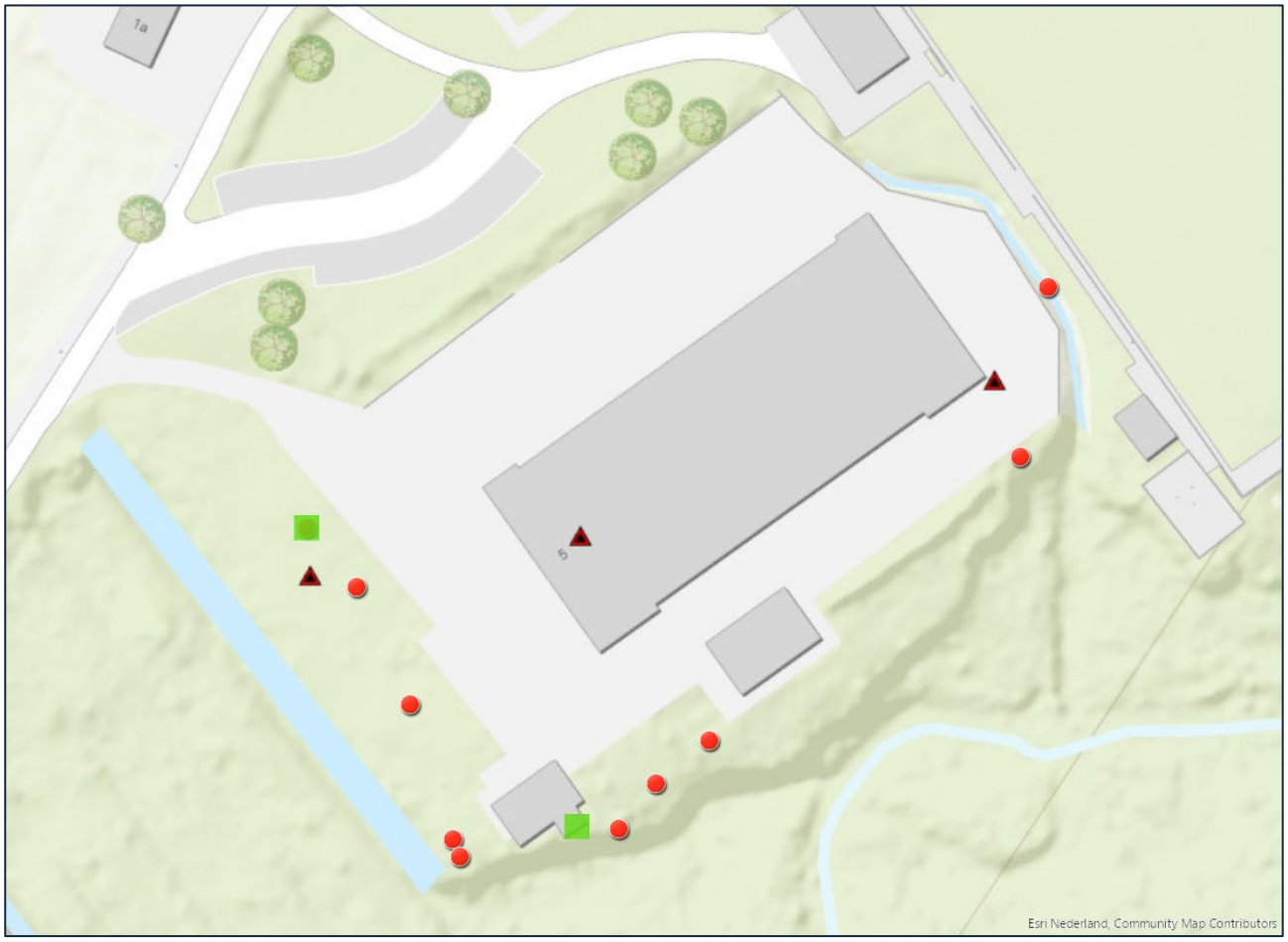

Afbeelding 1a: Locaties van ingezette inventarisatiemiddelen.met 2 sporenbuizen (groene vierkant), 3 wildcamera's (bruine driehoek) en 9 herpetoplaatjes (oranje cirkel).

Rugstreeppadden

Onderzoek wordt gedaan om de aanwezigheid van exemplaren in het voortplantingsbiotoop vast te stellen. De methodiek is conform Het Kennisdocument Rugstreeppad (BIJ12, 2017) en Netwerk Groene Bureaus (z.d.) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van een voortplantingsbiotoop kan worden aangetoond door minimaal 3 veldbezoeken waarvan minimaal 1 in de periode half april tot en met mei en de overige tussen half juni en begin augustus (Netwerk Groene Bureaus, z.d.).
- GRAS Advies hanteert hierbij de adviezen van BIJ12 (2017) en verricht minimaal 2 veldbezoeken vanaf half april tot eind mei en 1 veldbezoek tusse half juni en half juli waarbij onderzoeken in de avonduren plaatsvinden en over deze periode worden verspreid.
- Onderzoek omvat het inventariseren van voortplantingswateren door te luisteren naar kooractiviteiten al dan niet met behulp van het afspelen van lokgeluiden.
- Indien mogelijk worden in de maanden juni en juli voortplantingswateren onderzocht op aanwezigheid van eisnoeren en larven.
- Onderzoeken vinden bij voorkeur plaats tijdens geschikte weersomstandigheden (relatief warme, windstille avonden/nachten, ná zware regenval (BIJ12, 2017).
- Inventarisatie vindt bij voorkeur plaats vanaf 1 uur na zonsondergang tot 02:00 (Netwerk Groene Bureaus, z.d.).

Exacte rust- en verblijfplaatsen van (sub)adulte exemplaren en hun functioneel leefgebied is vrijwel onmogelijk in beeld te brengen. Indien rugstreeppadden worden aangetroffen wordt er daarom van uitgegaan dat alle mogelijk geschikte rust- en voortplantingsplaatsen als zodanig kunnen worden gebruikt en dat alle essentiële habitatfuncties daarom ook aanwezig zijn (BIJ12, 2017)

Bijlage 2: Wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving omtrent natuurbeleid is voornamelijk geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Daarnaast is beleid geregeld in provinciale verordeningen en binnen het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Wet- en regelgeving is gericht op de bescherming van:

- gebieden
- houtopstanden
- soorten

Gebiedsbeschermingsregimes zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming hoofdstuk 2 en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening hoofdstuk 2 (Natuurnetwerk Nederland). Beschermingsregimes van houtopstanden zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Onderstaande informatie omvat enkel soortenbeschermingsregimes die zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming (Wnb) is een kaderwet die sinds 2017 van kracht is. Deze wet is naast het beschermen van natuurgebieden en houtopstanden, gericht op het beschermen van inheemse en in het wild levende plant- en diersoorten. Verplichtingen vanuit Internationale en Europese wet- en regelgeving zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn hierin opgenomen. Gelijktijdig heeft er decentralisatie van bevoegd gezag plaatsgevonden waardoor provincies verantwoordelijk zijn voor natuurbeleid- en bescherming binnen de wettelijke kaders van de Wnb en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Het biedt provincies de mogelijkheid om op regionaal niveau natuurbeleid toe te passen en in bepaalde gevallen soorten vrij te stellen van hun beschermde status.

Onder de Wnb worden alle in het wild levende plant- en diersoorten en natuurgebieden tot op zekere hoogte beschermd, ongeacht of een soort of het gebied wettelijk beschermd is of niet. Ze vallen onder de zorgplicht (Artikel 1.11 Wnb), (zie Kader - Zorgplicht). Soortenbescherming is opgenomen in de Wnb onder hoofdstuk 3. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal- en nationaal beschermde soorten verdeeld over 3 verschillende beschermingsregimes, ieder met specifieke verbodsbepalingen (Artikel 3.5 t/m 3.10). Internationaal beschermde soorten zijn soorten die vallen onder de categorie Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn (inclusief de verdragen van Bern en Bonn).

Nationaal beschermde soorten vallen onder de categorie Andere soorten. De bijlage behorend bij hoofdstuk 3, Artikel 3.10 Wnb geeft een overzicht van nationaal beschermde diersoorten (Onderdeel A) en plantensoorten (Onderdeel B). Figuur 1 toont verbodsbepaling per beschermingsregime.

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern (wilde dieren en planten inclusief hun natuurlijke leefmilieus) en Bijlage I van het Verdrag van Bonn (trekkende wilde diersoorten). Deze richtlijnen zijn opgesteld om de biodiversiteit in Europa in stand te houden en bevatten meerdere bijlagen waarin lijsten met soorten zijn opgenomen. Onder Andere soorten vallen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage Wnb, onderdeel A, inclusief vaatplanten genoemd in de bijlage Wnb, onderdeel B. De verboden benoemd in Artikel 3.10 lid a en b zijn niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze soorten zich in gebouwen of op erven bevinden.

Anders dan internationaal beschermde soorten is het beschermingsregime omtrent Andere soorten milder. Zo is het niet verboden eieren te rapen of dieren opzettelijk te verstoren. Deze uitzonderingen zijn gebaseerd op de belangen beschreven onder Artikel 3.10 lid 2a t/m 2i waaronder bijvoorbeeld ruimtelijke inrichting, kleinschalige bouwactiviteiten of bestendig beheer en ter voorkoming van schade of overlast (Overheid.nl, 2021).

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming gebiedt onder Artikel 1.11:

1. Een iedere neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt (Overheid.nl, 2021).

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	Beschermingsregime Andere soorten
Artikel 3.1 lid 1 Het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Artikel 3.5 lid 1 Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Artikel 3.10 lid 1a Het is verboden in het wild levende dieren opzettelijk te doden of te vangen.
Artikel 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Artikel 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Artikel 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Artikel 3.1 lid 3 Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben.	Artikel 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	N.v.t.
Artikel 3.1 lid 4 en 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Artikel 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	N.v.t.
N.v.t.	Artikel 3.5 lid 5 Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Artikel 3.10 lid 1c Het is verboden vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Figuur 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming per beschermingsregime. Bron: Overheid.nl (2021); Zoogdiervereniging (2021).

Essentieel leefgebied

Nest-, rust- en voortplantingsplaatsen worden in de Wnb nadrukkelijk beschermd (Figuur 1). Deze bescherming geldt niet voor bijvoorbeeld vliegroutes, migratieroutes en foerageergebieden. Echter, onder deze beschermde plaatsen worden ook alle essentiële onderdelen verstaan die het nest of de rust- of verblijfplaats als zodoende laten functioneren, ook wanneer deze gebieden niet samenvallen. Essentiele leefgebieden zijn daarom gebieden van wezenlijk belang voor het functioneren van de nest- rust- of voortplantingsplaats, wanneer er geen alternatieven zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen (Raad van State, 2021).

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Het verbod op beschadiging en vernieling van nesten houdt in dat er bij ruimtelijke ingrepen rekening dient te worden gehouden met broedende vogels en vogels die hun nest jaarrond als verblijfplaats gebruiken. De broedperiode is soortspecifiek. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest, of zijn hiertoe in staat. Voor deze vogelnesten geldt dat ze enkel in het broedseizoen als broedgeval onder de bescherming van Artikel 3.1 van de Wnb staan. Voor werkzaamheden buiten het broedseizoen is voor deze soorten (op enkele uitzonderingen na) geen ontheffing nodig. Van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten bestaat een dynamische lijst die als beleidsdocument onderdeel is van de Wnb. Hierin zijn vogels op basis van nestgebruik ingedeeld in 5 categorieën die hieronder worden weergegeven. Soorten en categorieën kunnen per provincie verschillen. In *Lijst met beschermde soorten Wet natuurbescherming* (Hunink, 2022) staat een overzicht van vogels met jaarrond beschermde nesten per provincie.

1 jaarrond gebruikte nesten (buiten het broedseizoen ook vaste rust- of verblijfplaats) *
2 zeer honkvaste (koloniebroeders) of afhankelijk van bebouwing*
3 zeer honkvaste broeders of afhankelijk van bebouwing (geen koloniebroeders) *
4 vogels die ieder jaar terugkeren naar specifiek nest*
5 definitie van 5, 5a en 5b verschilt per provincie, en varieert van honkvast en voldoende flexibel tot kwetsbaar en afhankelijk van de lokale Staat van instandhouding (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort).

** Exacte definitie kan afwijken.*

Uitzonderingen op verbodsbepalingen

Uitzonderingen op de verbodsbepalingen binnen de Wnb zoals beschreven onder Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en Andere soorten kunnen gelden indien:

- een vrijstelling voor de specifieke soort geldt (nationaal beschermde soorten);
- gewerkt wordt met een Gedragscode (nationaal en internationaal beschermde soorten);
- een ontheffing is verkregen (nationaal en internationaal beschermde soorten).

Om te bepalen of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling, is er een stappenplan opgesteld door het Ministerie van Economische Zaken. Deze is toegevoegd in de volgende Bijlage.

Vrijstelling:
Binnen de groep Andere soorten (nationaal beschermd), kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies zijn bevoegd om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan de ontheffingsplicht voor (doorgaans algemeen voorkomende) soorten en soorten dus vrij te stellen van hun beschermde status. Hunink (2022) toont een overzicht van deze soorten in Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming, onderverdeeld in beschermingsstatus en provincie. Een vrijstelling is een uitzondering op een verbod en geldt voor iedereen die aan de voorwaarden van die vrijstelling voldoet, zoals een gedragscode (RVO, 2013).

Gedragscode:
Indien er bij ruimtelijke ingrepen een verbodsbepaling overtreden wordt, kan in sommige gevallen een vrijstelling van de ontheffingsplicht gelden wanneer er gebruik wordt gemaakt van specifieke richtlijnen in een door de minister goedgekeurde gedragscode (Artikel 3.31 Wnb). Door het volgen van deze gedragslijnen kan schade zoveel mogelijk worden voorkomen. Reeds goedgekeurde Gedragscodes zijn enkel bruikbaar bij ruimtelijke ingrepen binnen gebieden in eigendom van gemeenten en terreinen in beheer, onderhoud en/of eigendom van de provincie. Hierop betrekking hebbende relevante gedragscodes zijn te vinden op de site van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog geen gedragscodes goedgekeurd voor Europees beschermde soorten.

Ontheffing:
In alle andere gevallen zijn in het kader van ruimtelijke ontwikkeling uitzonderingen op verbodsbepalingen enkel mogelijk wanneer een ontheffing is verkregen. De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen ligt bij de provincie. Voor een ontheffingsverlening moet het belang van het overtreden van de verbodsbepaling worden aangetoond. Deze zijn afhankelijk van het beschermingsregime. Een ontheffing of vrijstelling wordt uitsluitend verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (Artikel 3.8 lid 5a Wnb);
- zij het belang dient zoals benoemd in Artikel 3.3 lid 4, 3.8 lid 5 en 3.10 lid 2 Wnb, waaronder volksgezondheid en openbare veiligheid;
- de ontwikkeling niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (Artikel 3.8 lid 5c Wnb).

Indien binnen een gemeente op gebiedsniveau wordt gewerkt en een gebiedsontheffing wordt aangevraagd, kunnen maatregelen in een Soortenmanagementplan (SMP) worden opgenomen.

Ontheffingsplicht

Indien er door beoogde ontwikkelingen verbodsbepalingen worden overtreden waarbij vrijstellingen en/of een gedragscode niet van toepassing zijn, geldt de ontheffingsplicht. Bij de ontheffingsaanvraag moet worden aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn die desbetreffende verbodsbepaling kan voorkomen. Daarnaast moet het een noodzakelijk wettelijk belang dienen aansluitend op het beschermingsregime van de desbetreffende soort waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd (Artikel 3.3 lid 4b, 3.8 lid 5b en 3.10 lid 2a Wnb) (zie Kader - Wettelijk belang per beschermingsregime) en moet worden aangetoond dat de staat van instandhouding van de desbetreffende soort door beoogde ontwikkelingen niet verslechtert (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort). Het verspreidingsgebied van de soort, aantallen, trends, het effect van de beoogde ontwikkeling op de soort en de te nemen mitigerende of compenserende maatregelen ten gunste van de soort zal in de beoordeling worden overwogen (Ministerie van Economische Zaken, 2016).

Wettelijk belang per beschermingsregime

- Beschermingsregime Vogelrichtlijnsoorten:
  In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, veiligheid van het luchtverkeer, ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren of ter bescherming van flora of fauna.
- Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten en soorten van Bern en Bonn:
  In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom of in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
- Beschermingsregime Andere soorten:
  In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daaropvolgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Gunstige staat van instandhouding van een soort

In principe wordt hiermee bedoeld dat de populatie levensvatbaar is en dat ook op lange termijn zal blijven binnen het natuurlijke habitat waar hij voorkomt en dat het natuurlijke verspreidingsgebied niet kleiner wordt en het habitat van de soort groot genoeg is om de populatie van die soort ook op langere termijn in stand te houden. De soort mag geen effecten ondervinden die een zodanige invloed hebben dat er op langere termijn een negatieve verandering zou kunnen plaatsvinden van de verspreiding van de soort en de grootte van de populatie waardoor het voortbestaan van de soort in gevaar komt (Overheid.nl, 2021). Onder de internationale beschermingsregimes wordt het omschreven als:

- Vogelrichtlijnsoorten: De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding (SvI) van de desbetreffende soort.
- Habitatrichtlijnsoorten: Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige SvI te laten voortbestaan

Instandhoudingsdoelstellingen

Deze doelstellingen zijn geformuleerd voor alle voorkomende soorten en habitats binnen Natura 2000-gebieden met als doel het bereiken van een landelijke gunstige staat van instandhouding voor alle door de richtlijnen beschermde soorten en habitats (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort). Natura 2000-gebieden worden geselecteerd op grond van het voorkomen van habitattypen en soorten die vanuit Europees perspectief bescherming behoeven (Natura2000, z.d.).

Natura 2000-gebieden kennen een strikt beschermingsregime. Indien ontwikkelingen in of nabij een gebied plaatsvinden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk de kwaliteit van aangewezen habitats of de habitats van aangewezen soorten verstoren of verslechteren, moet hiervoor een vergunning worden aangevraagd bij de provincie (Zoogdiervereniging, 2021; Overheid.nl, 2021).

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn soorten die schade kunnen toebrengen aan bijvoorbeeld biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Ze kunnen inheemse soorten verdringen of zelfs doen uitsterven. Ook kunnen ze schadelijk zijn voor de gezondheid en veiligheid van mensen en economische schade toebrengen. In de Europese Unie is een verordening van kracht (nr. 1143/2014) ter preventie en beheersing van invasieve uitheemse exoten (NVWA, z.d.). Deze soorten zijn terug te vinden op Unilijst Invasieve soorten op de website van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA, 2022). Deze verordening is opgenomen in de Wet natuurbescherming en gedeputeerde staten zijn (op enkele uitzonderingen na) verantwoordelijk dat in de provincie deze soorten zoveel mogelijk worden teruggebracht (Artikel 3.19 Wnb). Het is verboden exoten vallend onder deze aangewezen groep te zaaien, planten, kweken, telen, te laten voortplanten, te verhandelen, in bezit te hebben of vrij te laten (Artikel 3.34 en 3.39 Wnb) (RVO, 2022). Er zijn provincies die de bestrijding van soorten in hun beleid hebben opgenomen die niet op deze lijst vermeld staan. Het gaat hierbij vaak om soorten uit de duizendknoop familie. Sinds 1 januari 2022 geldt wel het verbod op handel in Aziatische duizendknopen (NVWA, 2021). Regelingen omtrent bestrijding van deze soortengroep en andere soorten zijn doorgaans te vinden op websites van desbetreffende gemeenten.

Bijlage 3: Stappenplan ontheffingsplicht

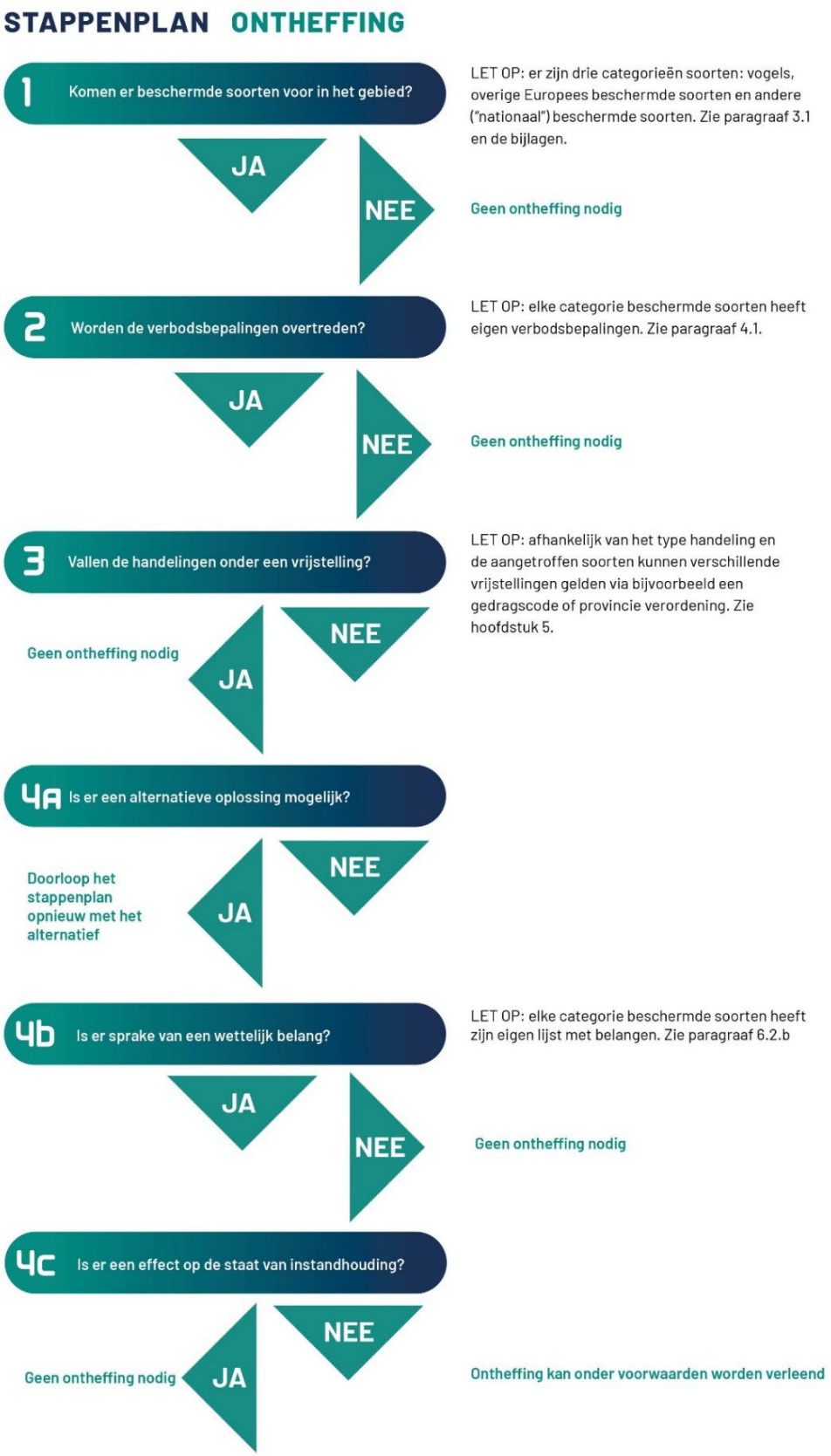

Bron: Ministerie van Economische Zaken (2016).